

VERİLERİN TABLO VE GRAFİKLERLE GÖSTERİLMESİ

Dr. Mehmet AKSARAYLI
D.E.Ü. İ.İ.B.F.
EKONOMETRİ BÖLÜMÜ
mehmet.aksarayli@deu.edu.tr

www.mehmetaksarayli.com

Bölümün Amaçları

Bu Bölümü tamamladıktan sonra neleri yapabileceksiniz:

- Tablo ve grafikleri okuma ve yorumlama,
- Temel veri sunum araçlarını kullanma,
- Verileri uygun şekilde tablo ve grafiklerle gösterme,
- Construct a frequency distribution both manually and with a computer
- Construct and interpret a histogram
- Create and interpret bar charts, pie charts, and stem-and-leaf diagrams
- Present and interpret data in line charts and scatter diagrams

www.mehmetaksarayli.com

Frequency Distributions

Frekans dağılımı nedir?

- Frekans dağılımı **bir liste veya bir tablodur...**
- **Değişkenin değerlerini** içerir...
- ve her bir değer için **gözlem sayısını** gösterir...

www.mehmetaksarayli.com

Niçin Frekans Dağılımlarını Kullanırız?

- Bir frekans dağılımı verileri özetleme yoludur.
- Dağılım ham verileri daha kullanışlı bir şekle dönüştürür.
- ve verilerin hızlı bir şekilde yorumlanmasına olanak verir.

www.mehmetaksarayli.com

Verilerin Organizasyonu

*Tek bir etiketle tanımlanabilen verilere kalitatif veri denir.
Örnek: Televizyon kanalları, araba markaları*

VERİ

*Üzerinde dört işlem yapılabilen, sayısal verilere kantitatif veriler denir.
Örnek: Boy, Kilo, Notlar*

Kalitatif Veriler

Kantitatif Veriler

Tablo
Metotları

Grafik
Metotları

Tablo
Metotları

Grafik
Metotları

1.Frekans Dağ.	3.Çubuk gr.	6.Frekans Dağ.	9.Histogram
2.Relatif Fr.Dağ.	4.Daire gr.	7.Rel.Fr.Dağ.	10.Fr.Poligonu
	5.Çizgi gr.	8. Küm.Rel.Fr.Dağ.	11.Gövde-Yaprak gösterimi

www.mehmetaksarayli.com

İstatistiksel verileri anlamlı hale getirmenin 5 ayrı yolu:

1. **Sözel ifadelerle açıklama**
2. **Tablolar halinde düzenleme**
3. **Grafikle gösterme**
4. **Verileri değerlendirerek istatistiksel ölçüler bulma**
5. **Bu yöntemlerde birkaçını birlikte uygulama**

www.mehmetaksarayli.com

Frekans Dağılımı Kesikli Veriler

- **Kesikli Veri:** Olası veriler sayılabilir

Örnek: Bir reklamcı 200 müşteriye haftanın kaç günü günlük gazete okuduklarını sorar.

Haftanın Gün sayısı	Frekans
0	44
1	24
2	18
3	16
4	20
5	22
6	26
7	30
Total	200

www.mehmetkarsayili.com

Görel Frekans

Görel Frekans: Her kategorideki oran nedir

Haftanın Gün sayısı	Frekans	Görel Frekans
0	44	.22
1	24	.12
2	18	.09
3	16	.08
4	20	.10
5	22	.11
6	26	.13
7	30	.15
Total	200	1.00

$\frac{44}{200} = .22$

Örneklem raporundaki insanların %22'si haftanın 0 günü gazete okuyor (Haftada bir kere bile gazete okumuyor)

www.mehmetkarsayili.com

Frekans Dağılımı: Sürekli Veri

- **Sürekli Veri:** Bir aralıktaki her değeri alabilir.

Örnek: Bir izolasyon ürünleri üreticisi kış günlerinden 20'sini rastsal olarak seçer ve **günlük en yüksek sıcaklıkları** kayıt altına alır.

24, 35, 17, 21, 24, 37, 26, 46, 58, 30, 32, 13, 12, 38, 41, 43, 44, 27, 53, 27

(Sıcaklık sürekli bir değişkendir çünkü ölçüme göre herhangi bir değer alabilir)

www.mehmetkarsayili.com

Sınıflara göre Veri Sınıflandırma

Yatay veriyi küçükten büyüğe sıralama

12, 13, 17, 21, 24, 24, 26, 27, 27, 30, 32, 35, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 53, 58

- Aralık Bulunur: $58 - 12 = 46$
- Sınıf numarası seçilir: 5 (Genelde 5-20 arasındadır)
- Sınıf genişliğini hesaplanır (Genişlik) : 10 (46/5 sonra yuvarla)
- Sınıf sınırlarını tahminlenir (Limitler): 20, 30, 40, 50 (Bazen sınıf orta noktaları şeklindedir: 15, 25, 35, 45, 55)
- Her sınıftaki değerlerin sayısını yazılır.

www.mehmetkarsayili.com

Frequency Distribution Example

küçükten büyüğe veri:

12, 13, 17, 21, 24, 24, 26, 27, 27, 30, 32, 35, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 53, 58

Frekans Dağılımı		
Sınıf	Frekans	Görel Frekans
10-20 arasında	3	.15
20-30 arasında	6	.30
30-40 arasında	5	.25
40-50 arasında	4	.20
50-60 arasında	2	.10
Toplam	20	1.00

www.mehmetkarsayili.com

Frekans Dağılımı Tablosu Örneği

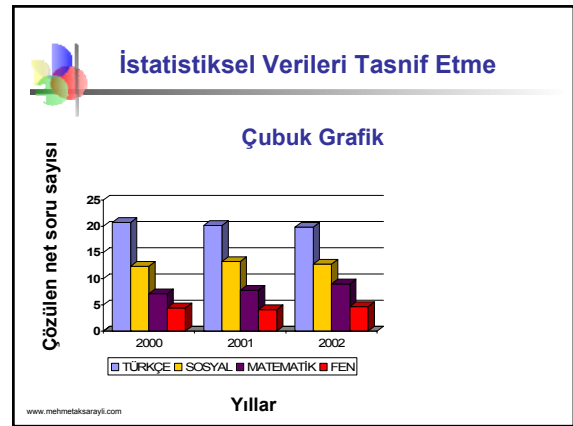
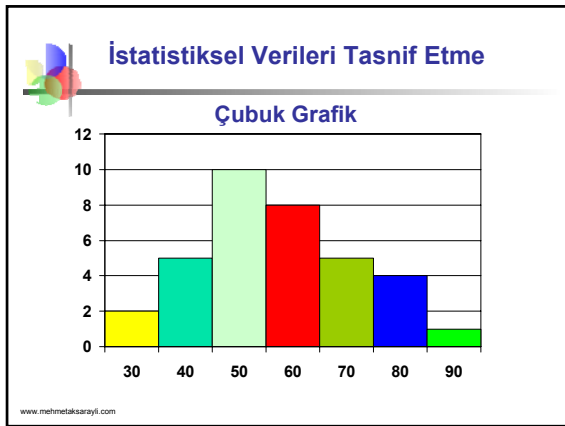
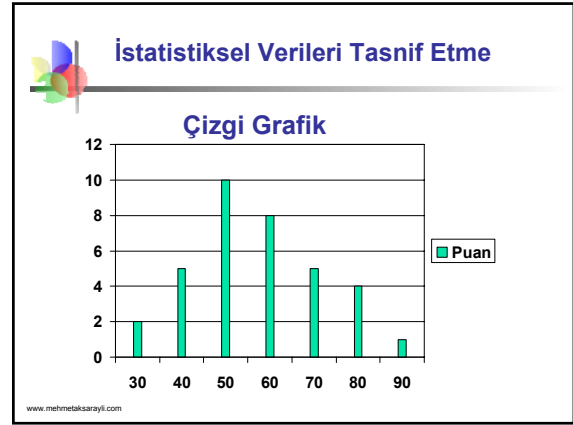
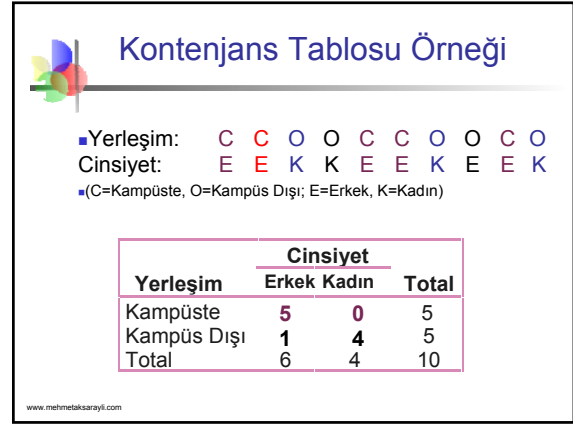
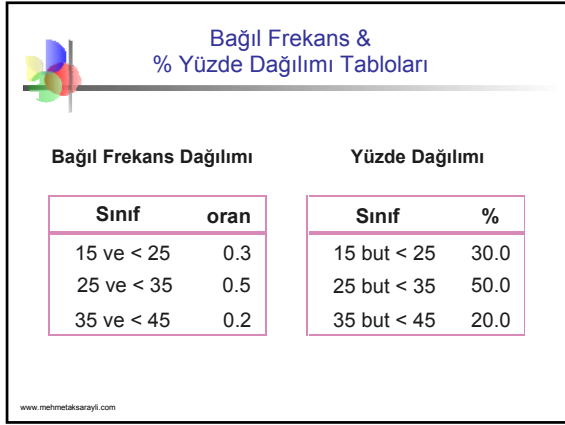
Ham Veriler 24 26 24 21 27 27 30 41 32 38

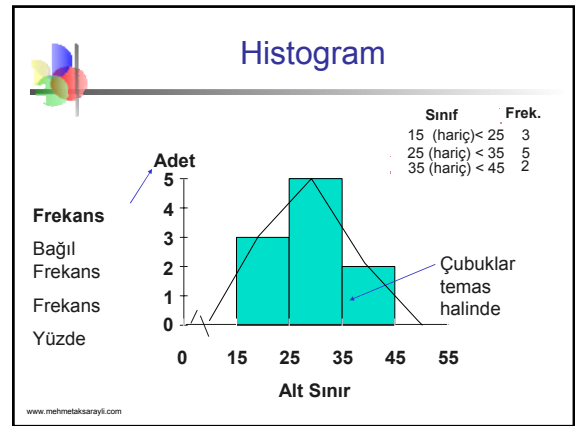
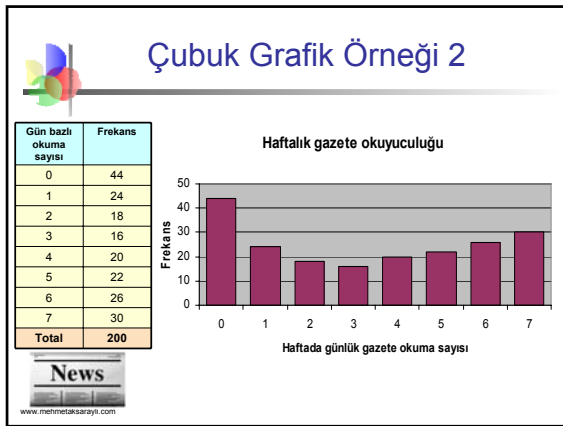
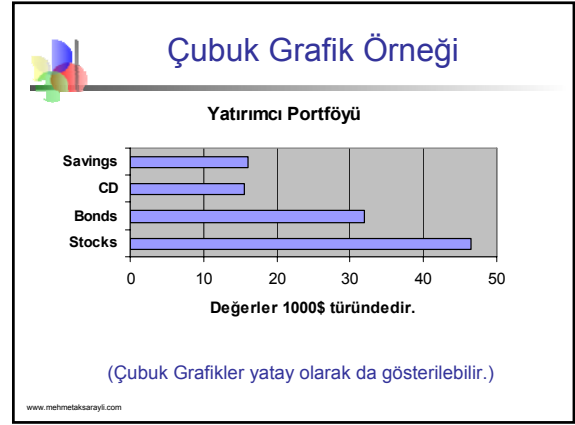
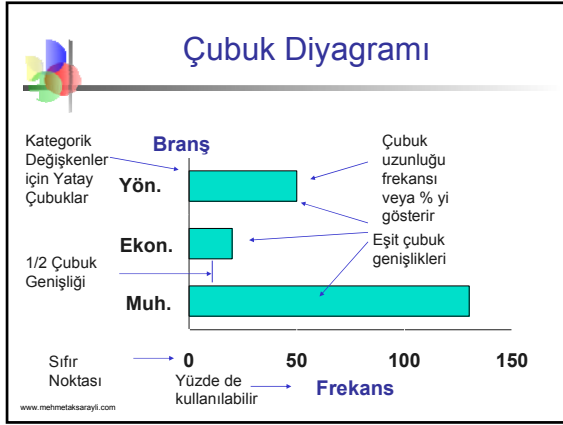
Sınıf	Orta Nokta	Frekans
15 ve < 25	20	3
25 ve < 35	30	5
35 ve < 45	40	2

Sınırlar (Üst + Alt Sınırlar) / 2

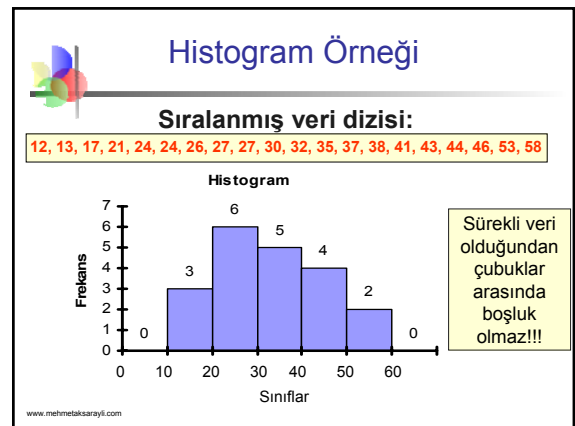
Genişlik {

www.mehmetkarsayili.com

- ### Frekans Histogramları
- **Sınıflar** veya **Aralıklar**, yatay eksende gösterilir.
  - **Frekans** dikey eksende ölçülür.
  - Uygun yükseklikteki çubuklar (Bar) her sınıftaki gözlem sayısını temsil etmek için kullanılabilir.
  - Bu tür bir grafiğe **Histogram** denir.
- www.mehmetkarsayli.com

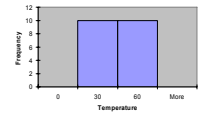
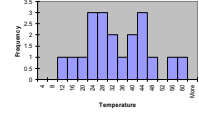
Verileri Sınıflandırmaya İlişkin Sorular

1. Aralıkların genişliği nasıl olmalı?
(Kaç sınıf kullanılmalı?)
2. Aralık üst sınırları nasıl tahminlenecek?
  - Deneme yanılmayla cevaplanır, kullanıcı kararına bağlı
  - Amaç Çıkkıntılı veya Kümeleşmemiş bir dağılım yaratmaktır.
  - Amaç veri içindeki uygun izleri gösterebilmektir, temsil ettirebilmektir.

www.mehmetkarsayili.com

Kaç Sınıf Olmalı?

- Çok (Dar sınıf aralığı)
  - Boş sınıflar arasında boşluk olmasından çıkıntılı bir dağılım meydana gelir.
  - Sınıflar arasındaki çeşitlilik açısından yetersiz ipucu verir.
- Az (Geniş sınıf aralığı)
  - Çeşitliliği sıkıştırarak kümeleşmiş bir dağılım gösterir.
  - Çeşitliliğin ipuçlarını gizleyebilir.

(X-axis labels are upper class endpoints)

www.mehmetkarsayili.com

Genel Kurallar

Veri Sayısı	Sınıf Sayısı
50 altında	5 - 7
50 - 100	6 - 10
100 - 250	7 - 12
250 üstünde	10 - 20
- Gözlem sayısı arttıkça sınıf aralıkları tipik olarak azalabilir.
  - Çok sayıda gözlem içeren dağılımlar daha pürüzsüz ve boşlukları dolmuş olabilir çünkü veri fazladır.

www.mehmetkarsayili.com

Sınıf Genişliği

- Sınıf Genişliği, Frekans Sınıfında en küçük olası değerle en büyük olası değer arası mesafedir
- Sınıf Aralığı

$$W = \frac{\text{En büyük Değer} - \text{En küçük değer}}{\text{Sınıf Sayısı}}$$

www.mehmetkarsayili.com

Excel'de Histogram

1 "Veri" Menüsü seçilir

2 Veri Analizi

3 Histogram Seçilir

www.mehmetkarsayili.com

Excel'de Histogram

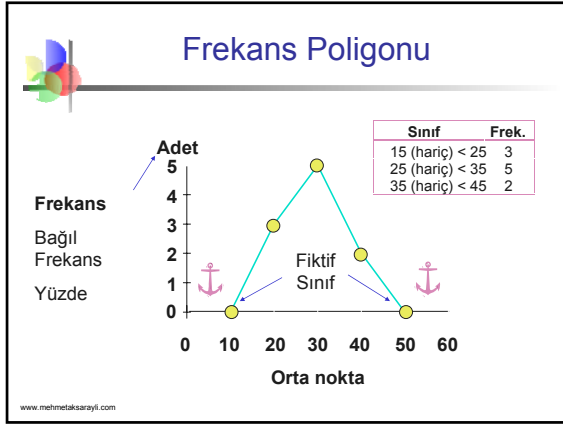
(Devamı)

4

Veri girişi ve aralığı belirlenir.

Çıktı grafiği seçilir

www.mehmetkarsayili.com

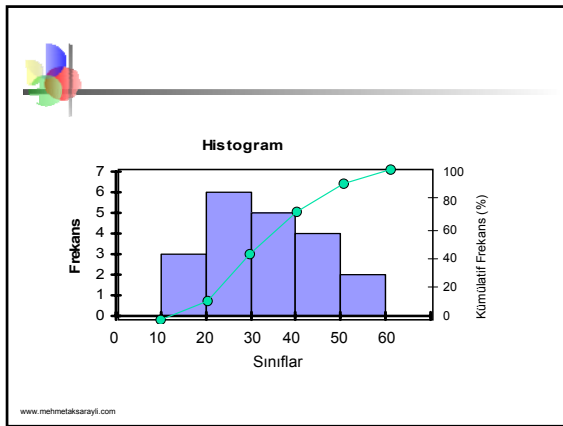
(devamı)

12, 13, 17, 21, 24, 24, 26, 27, 27, 30, 32, 35, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 53, 58

Kümülatif görel frekans sütunu eklenir.

Frequency Distribution			
Sınıf	Frekans	Görel Frekans	Kümülatif Görel Frekans
10 - 20	3	.15	.15
20 - 30	6	.30	.45
30 - 40	5	.25	.70
40 - 50	4	.20	.90
50 - 60	2	.10	1.00
Total	20	1.00	

www.mehmetkarsayili.com

Gövde-Yaprak Gösterimi

- Her Gözlem Gövde ve Yaprak Değerlerine Ayrıştırılır
  - Gövde Değeri Sınıfı Belirler
  - Yaprak Değeri Frekansı Belirler (Adet)

www.mehmetkarsayili.com

Gövde Yaprak Diyagramı (Stem and Leaf Diagram)

- Kalitatif veri detaylarını kolayca görmeye yarar.

METOD

- Sıralanmış veriye ait ortak ilk rakamlar gövdeyi kalan rakamları yaprağı oluşturur.
- Gövde verileri küçükten büyüğe aynı sütunda gösterilir.
- Her gövde için, yaprakları listelenir.

www.mehmetkarsayili.com

Örnek:

Küçükten büyüğe sıralı veriler

12, 13, 17, 21, 24, 24, 26, 27, 27, 30, 32, 35, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 53, 58

- Ondalık Rakamlar gövde için kullanılır.
- 12 gösterimi → 1 2
- 35 gösterimi → 3 5

Stem	Leaf
1	2
3	5

www.mehmetkarsayili.com

Örnek:

Sıralı dizide veri:
12, 13, 17, 21, 24, 24, 26, 27, 28, 30, 32, 35, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 53, 58

- Tamamlanmış Gövde-Yaprak Gösterimi

Gövde	Yaprak
1	2 3 7
2	1 4 4 6 7 8
3	0 2 5 7 8
4	1 3 4 6
5	3 8

www.mehmetkarakaya.com

Diğer Gövde Birimleri

- Yüzdeliğin gövde olarak kullanımı:
  - Yapraklardaki ondalık kısım yuvarlanır.

Stem	Leaf
6	1
7	8
12	2

- 613 would become → 6 | 1
- 776 would become → 7 | 8
- ...
- 1224 becomes → 12 | 2

www.mehmetkarakaya.com

Pasta Grafik Örneği

Şu anki Yatırımcı Portföyü

Yatırım Türü	Miktar (1000 \$)	Yüzde
Menkul Kıy.	46.5	42.27
Tahvil	32.0	29.09
Mevduat	15.5	14.09
Tasarruf	16.0	14.55
Toplam	110	100

(Değişkenler Kalitatif)

Yüzdeler en yakın rakama yuvarlanmıştır.

www.mehmetkarakaya.com

Pasta Diyagramı

- Toplam miktarın kategorilere dağılışını gösterir
- Bağıl farkları göstermek için kullanışlı
- Açı Büyüklüğü
  - $(360^\circ)(\%)$

Branşlar

Ekonomi 10%
Yönetim 25%
Muhas. 65%

$(360^\circ)(10\%) = 36^\circ$

www.mehmetkarakaya.com

İstatistiksel Verileri Taşnif Etme

Pasta grafiği

■ Genel lise ■ Meslek lisesi

36% 64%

Pasta grafiği, bir bütünün parçalarını karşılaştırmada kullanılır

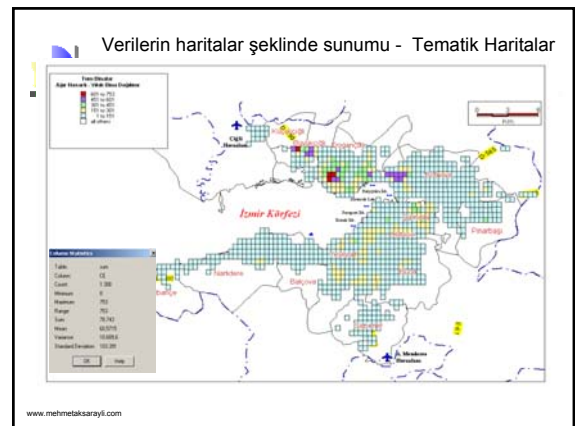
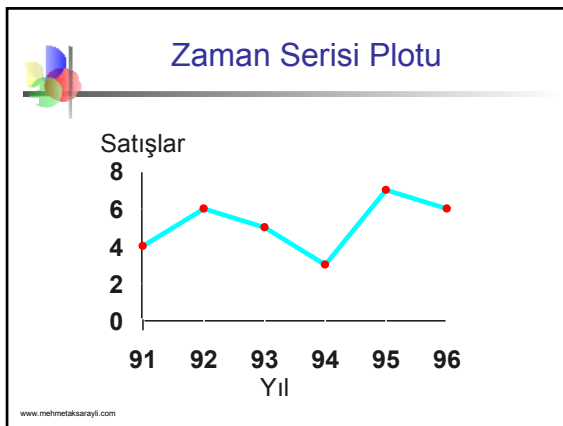
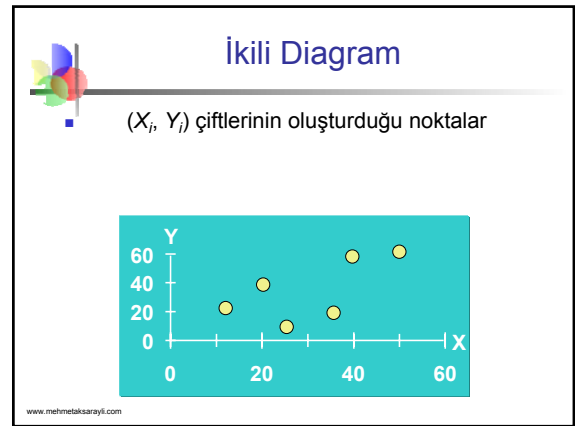
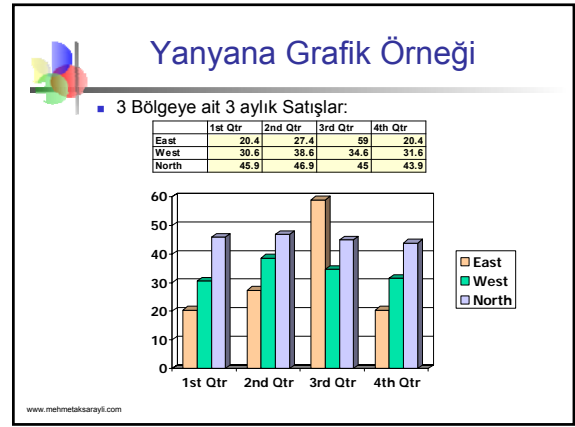
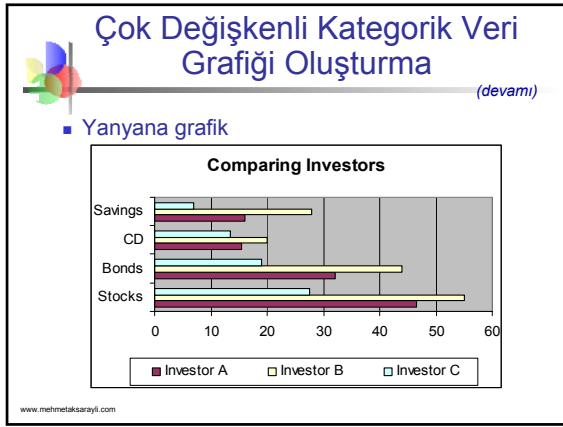
www.mehmetkarakaya.com

Çok Değişkenli Kategorik Veri Grafiği Oluşturma

- 1000\$ cinsinden yatırım

Yatırım Kategorisi	Investor A	Investor B	Investor C	Total
Menkul Kıy.	46.5	55	27.5	129
Tahvil	32.0	44	19.0	95
Mevduat	15.5	20	13.5	49
Tasarruf	16.0	28	7.0	51
Toplam	110.0	147	67.0	324

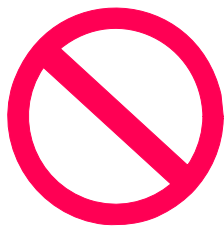
www.mehmetkarakaya.com

Verilerin Sunumundaki Hatalar

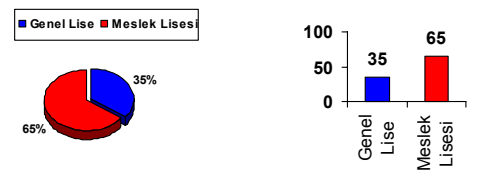
- 1. Gereksiz Tabloların Kullanımı
- 2. Verilerin Karşılaştırılmasında Temelde Uyumsuzluk
- 3. Dikey Eksenin Sıkıştırılması
- 4. Dikey Eksende Sıfır Noktasının Bulunmaması

www.mehmetkarakarayi.com

Doğru Grafik Seçme

AB Ülkelerinde Genel Lise Meslek Lisesi Oranları

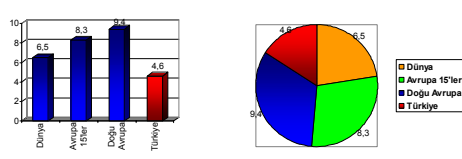

İkisi de olabilir. Birincisi daha uygun

www.mehmetkarakarayi.com

Doğru Grafik Seçme

Ükelere Göre Eğitim Yaşı

Doğru Yanlış

www.mehmetkarakarayi.com

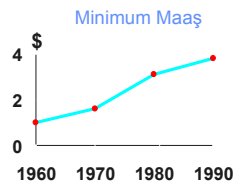
Doğru Grafik Seçme

Minimum Maaş

Kötü Sunum

1960: \$1.00
1970: \$1.60
1980: \$3.10
1990: \$3.80

İyi Sunum

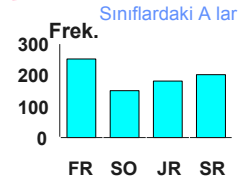

www.mehmetkarakarayi.com

Temelde Uyumsuzluk

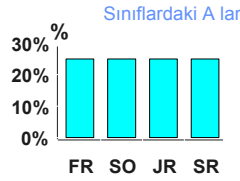
Kötü Sunum

Sınıflardaki A lar

İyi Sunum

Sınıflardaki A lar

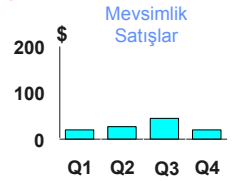

www.mehmetkarakarayi.com

Dikey Eksenin Sıkıştırılması

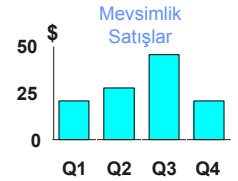
Kötü Sunum

Mevsimlik Satışlar

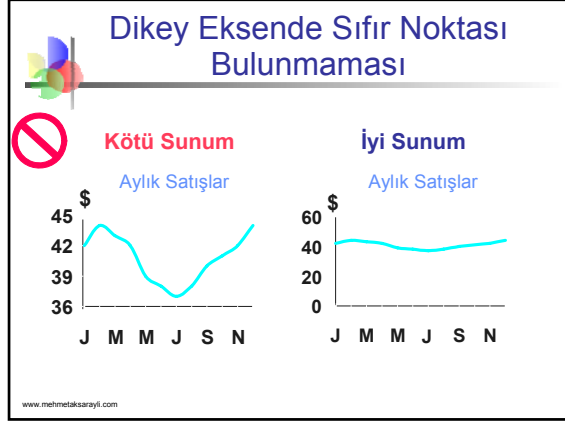

İyi Sunum

Mevsimlik Satışlar

www.mehmetkarakarayi.com

- ### Bölüm Özeti
- Satır halindeki veriler karar vermede kullanımı uygun değildir. Aşağıdaki gibi bir organizasyon lazımdır.
    - Tablo • Grafik
  - Bu bölümde incelenen konular
    - Frekans Dağılımları, Histogram ve Frekans Poligonu
    - Çubuk, Çizgi ve Pasta Grafikleri
    - Gövde Yaprak Diyagramı
    - Zaman Serisi Grafiği ve Serpilme Diyagramı
    - İstatistiksel Haritalar (Tematik Haritalar)
    - Grafik ve tablo özetleme araçlarında yapılan yanlışlıklar...
- www.mehmetkarsayli.com